

МОТИВАЦІЯ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЕСТРАДНОГО СПІВУ

MOTIVATION BASES OF PROFESSIONAL SELF-REALIZATION OF THE FUTURE TEACHER OF POP SINGING

У статті розглянуті методологічні аспекти формування мотивації майбутніх викладачів естрадного співу до професійної самореалізації. Розкрито сутність і зміст поняття «мотивація». Проаналізовано сучасні погляди науковців на стимулювання мотиваційної сфери студентів музично-педагогічних закладів. Визначено групи мотивів, актуалізація яких сприятиме вокально-творчому зростанню та професійній самореалізації студентів. Схарактеризовано основні принципи, що забезпечать формування повноцінних інтересів у музично-творчій діяльності.

Ключові слова: мотивація, методи стимулювання, професійна самореалізація, естрадний спів, викладач естрадного співу.

которых будет способствовать вокально-творческому росту и профессиональной самореализации студентов. Охарактеризованы основные принципы, которые обеспечат формирование полноценных интересов в музыкально-творческой деятельности.

Ключевые слова: мотивация, методы стимулирования, профессиональная самореализация, эстрадное пение, преподаватель эстрадного пения.

The article deals with the methodological aspects of forming the motivation of future teachers of pop singing to professional self-realization. The essence and content of the concept "motivation" are revealed. The modern viewpoints of scientists concerning stimulation of the motivational sphere of students of musical-pedagogical establishments are analyzed. The groups of motives, the updating of which will promote vocal-creative growth and professional self-realization of students are determined. The basic principles, which will ensure the formation of full-fledged interests in musical and creative activity, are described.

Key words: motivation, methods of stimulation, professional self-realization, variety singing, teacher of pop singing.

УДК 378.6:78]:[37.015.3:005.32

Зарицька А.А.,
канд. пед. наук,
викладач
Луцького педагогічного коледжу
Зарицький А.О.,
доцент кафедри історії, теорії мистецтва
та виконавства
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

В статье рассмотрены методологические аспекты формирования мотивации будущих преподавателей эстрадного пения к профессиональной самореализации. Раскрыта сущность и содержание понятия «мотивация». Проанализированы современные взгляды ученых на стимулирование мотивационной сферы студентов музыкально-педагогических заведений. Определены группы мотивов, актуализация

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Професійна самореалізація студента та мотиваційна складова частина музично-педагогічної діяльності майбутнього викладача естрадного співу – нові інтегровані поняття, перевага яких у тому, що вони поєднують у собі професійну діяльність з особистісним розвитком, творчістю й активною гуманістичною позицією. У цих поняттях синтезується багато різнопланових і різнорівневих аспектів підготовки студента та його діяльності як майбутнього фахівця. Фахова підготовка майбутнього викладача естрадного співу буде ефективною, коли результати його діяльності матимуть особистісно вмотивоване значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

На сучасному етапі проблема самореалізації особистості у педагогічних контекстах знайшла своє відображення у наукових працях В. Андреева, Є. Белозерцева, І. Демакова, І. Ісаєва, В. Кан-Калика, І. Колеснікової, В. Максимова, Л. Рибалко, В. Сластьоніна, Н. Щуркова та ін. Теоретико-прикладне підґрунтя механізмів особистісної самореалізації висвітлено у психологічних дослідженнях І. Беха, А. Маркової, Л. Мітіної, А. Орлова та ін. На важливості актуалізації індивідуально-творчого досвіду майбутніх учителів музики у процесі їх підготовки до професійної самореалізації наголошується у роботах А. Зайцевої, Н. Сегеди, О. Теплової.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Водночас потребує більш глибокого аналізу та висвітлення проблема активізації мотиваційної сфери майбутніх викладачів естрадного співу до професійної самореалізації

Мета статті – обґрунтувати засоби та принципи формування мотивації майбутніх викладачів естрадного співу до професійної самореалізації.

Виклад основного матеріалу. Якість здійснення освітньої діяльності та її результати залежать від рівня розвитку потребнісної сфери майбутнього співака, його мотивації, що значною мірою впливає на активність особистості та визначає вибір засобів, прийомів і методів професійного розвитку.

На основі аналізу наукових досліджень (І. Бех, Є. Бондаревська, Н. Кузьміна, О. Леонтьєв, В. Мясіщев, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Пехота, Г. Сазоненко та ін.) мотивація виступає як системотвірний чинник, що виражає усвідомлене спонукальне культивування та розвиток здатності до професійної самореалізації майбутніх педагогів. Готовність майбутнього співака до професійної самореалізації залежить від спонукань, які лежать в основі обрання студентом мистецької професії [6, с. 52].

За визначенням О. Леонтьєва, «предмет діяльності і є її дійсним мотивом» [5, с. 119]. У ширшому розумінні під мотивом розуміється сукуп-

ність зовнішніх і внутрішніх факторів, пов'язаних із задоволенням певної потреби індивіда, що зумовлюють ступінь прояву і спрямованості його активності.

Правомірно виділити декілька груп мотивів, які сприяють професійній самореалізації майбутнього фахівця: процесуально-змістові (зміст, мета професійної діяльності, освітні системи, педагогічні технології, способи педагогічного мислення), его-процесуальні (престиж, значущість професії, кар'єрний ріст, професійний статус), соціально-культурні (саморозвиток, самоактуалізація та ін.), професійно-компетентнісні (самосвідомість, впевненість у власній особистій придатності, володіння достатнім творчим потенціалом тощо).

Загалом, мотивація в широкому розумінні охоплює значне коло детермінант людської діяльності, які, так чи інакше, беруть участь у її виникненні, розгортанні, корекції, досягненні цілей, оцінці як динаміки, так і кінцевого результату з огляду на об'єктивність і особисту значущість.

У вузькому розумінні мотивація складає об'єктивну детермінанту конкретних форм діяльності та поведінки особистості, завдяки чому особистість «вплетена» у контекст дійсності. Основна функція мотивації – саморегуляція активності людини на окремих фазах діяльності, яка виступає ефективним засобом формування означеного феномену, передусім до і після виконання дії [7].

Мотивація, за С. Занюк, – це «сукупність спонукальних факторів, які викликають активність організму і визначають його спрямованість. За своїми проявами і функцією в регуляції поведінки спонукальні фактори можна віднести до двох відносно самостійних видів: потреб та інстинктів як джерел активності; мотивів як причин, що визначають спрямованість поведінки» [3, с. 64].

В організації музично-педагогічної діяльності студентів слід наголосити на твердженнях О. Деркача щодо «особистісної індивідуалізації як засобу акмемотивації» [1] та бажанні студента, потреби засвоювати матеріал не з примусу чи обов'язку [2].

Оскільки фахова підготовка майбутніх викладачів естрадного співу здійснюється у процесі навчання, особливого значення у формуванні особистісної вмотивованості набувають мотиви навчання, тобто мотиви, які характеризуються внутрішньою спонукальною силою (потребами, інтересами, прагненнями, емоціями) до навчальної діяльності і стимулюють пізнавальну діяльність особистості.

Тому формування мотиваційної сфери студентів уможлиблюється завдяки:

– мотивам проблематизації змісту музично-педагогічної освіти, постановці проблем, які є особистісно та професійно значущими, емоційно насиченими і цікавими для студентів (студента спонукає до навчання прагнення пізнати нові вокальні

твори, виконавські стилі, оволодіти знаннями, способами виконавських дій у взаємозв'язку із педагогічним спрямуванням);

– мотивам, що зумовлені процесом самого учіння, коли студента спонукає вчитися прагнення систематично виявляти творчу активність і обдарованість, педагогічні та виконавські здібності, долати художньо-технічні труднощі, тобто студента захоплює сам процес навчання, а не тільки отримані результати;

– мотивам, що сприяють подоланню станів пригніченості та роздратування, притаманних будь-якому творчому процесу у його кінцевій стадії;

– мотивам, що стимулюють стійкий пізнавальний інтерес студентів через відчуття задоволення від правильного розуміння, інтерпретації, застосування змісту музично-педагогічної освіти;

– створенню умов для самопізнання, самореалізації, самовдосконалення, унікальності розвитку студентів через надання максимальної свободи вибору професійних маршрутів, сенсу власних дій;

– застосуванню інноваційних способів, прийомів навчання, експериментальних технологій музичного виховання школярів.

Умовою формування стабільних мотивів в оволодінні музично-педагогічними знаннями, вміннями є наявність інтересу до навчання як основи позитивного ставлення й одного з головних і найбільш стійких мотивів учіння [3], своєрідною внутрішньою, вибірково-оцінною, емоційно-пізнавальною спрямованістю у розвитку особистісного сприйняття, мислення, пам'яті, які визначають результативність та успішність психічних процесів.

Пізнавальний інтерес слугує внутрішнім стимулом і рушійною силою учіння, виявляється як цілеспрямований психічний стан студента, зумовлений накопиченим досвідом і знаннями, системою творчої діяльності, яка дає позитивний результат. Науковці характеризують його як готовність до активної діяльності, що сприяє виникненню насолоди, позитивних емоцій, стійку особистісну мотивацію до отримання якісної вокальної підготовки, досягнення успіху у фаховому становленні.

Я. Коломинський ядром інтересу вважає таке емоційно-пізнавальне ставлення, яке насамперед вмотивоване самою діяльністю або самим об'єктом. У його дослідженнях експериментально підтверджений зв'язок внутрішніх мотивів та інтересу: зі зниженням внутрішніх мотивів знижується й інтерес до предмета [4].

Крім того, наявність зовнішньої, навіть прагматичної мотивації, не завжди є визначальним мотивуючим чинником, а тому продуктивна діяльність успішно здійснюватиметься за наявності достатньо розвинених вольових якостей, необхідних для подолання труднощів в оволодінні зміс-

том навчальних дисциплін. Якщо ж вольові якості розвинені недостатньо, діяльність буде неефективною.

Мотивація в процесі музично-співацької діяльності є важливою рушійною силою в подоланні труднощів як навчального, так і сценічно-виконавського процесу. Важливу роль відіграє почуття естетичного задоволення, художньої насолоди, емоційного хвилювання, які виникають завдяки мелодійності, гармонічній красі творів, яскраво-динамічних кульмінацій і які музикант переживає під їх час виконання або сприйняття.

Отже, включення до вокально-мистецької діяльності в її різних формах – від сприйняття до виконавства – відіграє спонукальну роль, складаючи важливу групу мотивів, які можна назвати художньо-гедоністичними.

Зауважимо, що відданість професії вокаліста виявляється у незамінному почутті внутрішнього задоволення від співочого процесу та безпосередньому творчому спілкуванні зі слухачами.

Комплекс зазначених мотивів визначає їх спонукально-мобілізаційну дієвість, впливає на ступінь активності особистості в навчанні співу, сприяє посиленню її працездатності, наполегливості, удосконаленню відповідальності та самовимогливості. Переплетіння мотивів, становлення їх ієрархії стає джерелом формування потреби особистості у власній вокально-виконавській діяльності, прояві яскравих художніх емоцій і почуттів, що сприяють усвідомленню необхідності вольових зусиль, наполегливості у переборюванні наявних у співака проблем, здатності долати сценічні бар'єри і постійно вдосконалювати свою виконавську майстерність.

Зауважимо також, що, на думку науковців і практиків, найкращі творчі досягнення з'являються тоді, коли виконавцю нездоланно хочеться співати на сцені: за таких умов можливо розкриватися емоційно і своєю творчою впевненістю захоплювати слухачів.

Оскільки мотивація є передумовою навчання і його результатом, завданням педагога є формування повноцінних інтересів, які розвиваються і закріплюються в музично-педагогічній діяльності, організованій з урахуванням основних принципів, а саме: творчої спрямованості процесу підготовки до професійної самореалізації; програмованості передачі та засвоєння досвіду музично-педагогічної діяльності; інноваційно-випереджувального навчання; забезпечення суб'єктної позиції майбутнього викладача у процесі засвоєння компонентів змісту музично-педагогічної освіти.

Принцип творчої спрямованості відображає стратегічні цілі музично-педагогічної підготовки,

а саме: засвоєння професійно-педагогічних знань і формування конкретних продуктивних умінь у поєднанні зі становленням духовно розвиненої особистості вчителя музики з відповідним рівнем готовності до професійної самореалізації й акмеологічно-гуманістичним світоглядом.

Принцип програмованості процесу передачі та засвоєння досвіду музично-педагогічної діяльності передбачає організацію навчально-професійної діяльності студентів, заснованої на поетапному опануванні способами розв'язання ускладнених і розширених музично-педагогічних завдань і проблемних ситуацій.

Принцип інноваційно-випереджувального навчання зумовлює стимулювання позитивної динаміки навчання та професійного розвитку. Принцип забезпечення суб'єктної позиції майбутнього вчителя музики регулює розробку та втілення технології формування готовності до професійної самореалізації на основі розв'язання системи музично-творчих і проблемно-педагогічних завдань, формування умінь проектування та реалізації індивідуальних маршрутів музично-педагогічної діяльності.

Висновки. Таким чином, формування мотивації до професійної самореалізації майбутніх викладачів естрадного співу відбувається на основі створення творчої атмосфери, підвищення інтересу до процесу навчання та самоосвітньої діяльності, удосконалення практичних умінь і навичок самоосвітньої діяльності, необхідних для цілеспрямованої педагогічної праці майбутнього фахівця.

Перспективою наукових розвідок вважаємо практично-методичні розробки щодо стимулювання мотиваційної сфери майбутніх викладачів естрадного співу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Деркач А., Зазыкин В. Акмеология: учеб. пособ. Санкт-Петербург: Питер, 2003. 256 с.
2. Завгородня О.В. Становлення художньо обдарованої особистості: акмеологічний аспект. *Горизонти освіти: наук. журн. Севастополь*, 2013. № 3. С. 155–162.
3. Занюк С.С. Психологія мотивації: навч. посіб. Київ: Либідь, 2002. 304 с.
4. Коломинский Я.Л. Психология педагогического взаимодействия. Санкт-Петербург: Питер, 2001. 544 с.
5. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. Москва: Политиздат, 1975. 304 с.
6. Сазоненко Г.С. Акмеология школьной освіти: наук.-метод. посіб. Київ: Основи, 2010. 559 с.
7. Семиченко В.А. Адаптація молодих учителів до професійної діяльності. *Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики: зб. наук. праць*. Київ, 1997. С. 100–104.